

Motion till riksdagen 2021/22:4721

av Annie Lööf m.fl. (C)

med anledning av prop. 2021/22:99 Vårändringsbudget för 2022

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår regeringens förslag om garantitillägg i bostadstillägget.
2. Riksdagen godkänner ändrade ramar för utgiftsområden och anvisar ändrade anslag enligt regeringens förslag med de ändringar som framgår i tabell 1 i motionen.

Motivering

Bakgrund

Följdmotionsrätten på regeringens vårändringsbudget är begränsad. Enligt riksdagsordningen får följdmotioner väckas ”inom ramen för ärendet”. Enligt de riktlinjer som finns i riksdagen, och som har föredragits för partiernas gruppleddare, har detta krav, när det gäller ändringsbudgetar, tolkats som följer. Motionsyrkanden får inte avse andra anslag än de som tas upp av regeringen. I motionerna får endast föreslås att regeringens förslag till anslagsförändring avvisas eller reduceras. Det innebär att motionsförslaget inte får överstiga regeringens förslag i fråga om ett visst anslag.

Detsamma gäller i förhållande till de förslag till förändringar som regeringen lämnar på inkomstsidan. Det innebär att motionsyrkanden får väckas om att regeringens förslag på inkomsthöjning eller inkomstsänkning helt eller delvis ska avslås. Ett motionsyrkande får dock inte innehålla ett förslag om höjning eller sänkning utöver vad som föreslås i propositionen.

Det innebär alltså att vi i denna produkt inte får föreslå förändringar av anslag eller skatter som inte regeringen föreslår förändringar av.

Begränsningen av motionsrätten är förståelig. Men den gör också att Centerpartiet inte kan ge en fullständig bild av den politik som vi hade fört, om vi hade suttit i regering. Hade vi gjort det hade vi, vilket beskrivs närmare i vår vårmotion, föreslagit

en rad saker för att exempelvis snabbare bryta Sveriges och EU:s beroende av rysk gas och olja och för att öka jobbskapandet i småföretag i hela landet.

Denna följdmotion ska alltså inte förstås som Centerpartiets fullständiga svar på regeringens vårändringsbudget, utan det är ett förslag, inom ramen för rådande praxis, om att avslå två förslag i vårändringsbudgeten: införandet av det s.k. garantitillägget samt avsikten att inte fördubbla den s.k. jobbstimulansen inom försörjningsstödet. Tolkningen av följdmotionsrätten gör det också svårt att skarpt föreslå förändringar som på ett bättre sätt kan lösa de problem som garantitillägget ämnar lösa, då sådana inte är att betrakta som varande inom ärendets ram. Vi skisserar därför en alternativ väg framåt för att på ett hållbart sätt stärka pensionärernas ekonomi. Men sådana förändringar måste förankras i Pensionsgruppen och föreslås skarpt i en proposition.

I regeringens vårändringsbudget finns också förslag som Centerpartiet står bakom. Ett antal av dem är en direkt följd av att Centerpartiet har arbetat för dem, och samlat majoritet för dem, i riksdagen. Ett förslag som är särskilt välkommet är den första delen av det stödpaket till Sveriges bönder som Centerpartiet drivit igenom. Med sänkta drivmedelsskatter och införandet av ett stöd till animaliesektorn lindras effekterna av den djupa kris som delar av jordbruket nu upplever. Det är också viktigt att kommuner föreslås få ökade medel, för att kunna hantera de ukrainska flyktingar som söker skydd i Sverige på bästa sätt. Den snabba omställning som den svenska fordonsflottan nu genomgår är mycket glädjande. Men den sätter press på det s.k. bonus malus-systemet. Det är därför helt nödvändigt att de förstärkningar av bonusen som föreslås i vårändringsbudgeten genomförs. I vårändringsbudgeten föreslås också förstärkningar av totalförsvaret. Att det civila försvaret får ökade resurser är avgörande för att förstärka Sveriges försvarsförmåga.

Pensionssystemet

Pensionssystemet är en grundbult bland svenska ekonomisk-politiska institutioner. Genom ett fristående och avgiftsfinansierat system skapas förutsättningar för framtida pensioner som är förutsägbara och trygga. Systemets utformning garanterar också att det är finansiellt hållbart över tid. Genom att värna den s.k. livsinkomstprincipen speglar också pensionen hur mycket en person har betalat in till systemet. Det är rättvist och premierar arbete.

Pensionssystemet fyller flera viktiga funktioner. En grundläggande sådan är att på ett långsiktigt hållbart sätt möjliggöra trygga och rimliga pensioner. För att säkerställa att nivåerna på pensionsutbetalningarna är tillräckliga för att garantera alla äldre en värdig ålderdom måste systemet kontinuerligt ses över och förbättras. Det är ett viktigt arbete som Centerpartiet deltar i, inom ramen för Pensionsgruppen.

Centerpartiets förslag för tryggare pensioner

Sverige ska vara ett land där det är tryggt att åldras, där äldre garanteras en värdig ålderdom. Centerpartiet är fast beslutet om att arbeta för att pensionssystemet ska bidra till detta.

Centerpartiet har därför aktivt varit med och förhandlat fram lägre skatter på pensionsinkomster och ett antal höjningar av olika delar av grundskyddet.

Det finns goda skäl att nu göra än mer för att stärka pensionärernas ekonomi.

Inför ett sådant arbete är det dock viktigt att ha en korrekt bild av verkligheten. Pensionsmyndigheten har exempelvis i rapporterna Hur är pensionärernas ekonomiska levnadsförhållanden? och Är pensionerna tillräckliga? presenterat en sådan övergripande lägesbild. Slutsatsen är att pensionärskollektivet som helhet har en relativt god ekonomisk standard. Det kan konstateras att andelen som lever med s.k. låg ekonomisk standard inte skiljer sig mellan befolkningen som är över respektive under 65 år. Vidare är Sverige det land i EU som har lägst andel pensionärer som lever i absolut fattigdom. Andelen äldre som lever i absolut fattigdom är lägre än motsvarande andel för de som är yngre än 65 år. På frågan om pensionerna levererar i enlighet med ambitionen när systemet infördes svarar Pensionsmyndigheten ”mer ja än nej”. Samma övergripande slutsats nås också i rapporter från Minpension.se.

Det betyder dock inte att inte mer behöver göras för att stärka pensionärernas ekonomi. Den grupp bland pensionärerna som, generellt, har sämst ekonomisk standard är ensamstående kvinnor över 80 år. Den gruppen består av ca 216 000 personer och det är bland dessa som risken för att leva i s.k. relativ fattigdom är högst.

Samtidigt är det viktigt att förstärkningar för de sämst ställda pensionärerna kombineras med åtgärder som värnar exempelvis livsinkomstprincipen. Det är inte rättvist att den som arbetat ett helt yrkesliv i ett låglöneyrke ska få lika mycket i pension som någon som inte har arbetat en dag i Sverige.

Centerpartiet är villigt att snabbt – här och nu – påbörja ett arbete inom ramen för Pensionsgruppen för att omgående förstärka pensionärernas ekonomi. I detta arbete finns inga röda linjer, utan vi är villiga att konstruktivt diskutera alla möjliga alternativ.

Regeringen har framfört att det s.k. garantitillägget även kan spela en roll för att förstärka pensionärernas ekonomi i det nya ekonomiska läge som uppstått till följd av prisökningarna som följt i spåren av Rysslands invasion av Ukraina och som har lett till ökade levnadsomkostnader. Men även där finns möjligheter att i väntan på en långsiktig och klok lösning i Pensionsgruppen tillfälligt, fram till årsskiftet 2022/23, kompensera de sämst ställda pensionärerna för ökade levnadskostnader. Detta sker då enklast inte med ett helt nytt tillägg utan kan exempelvis genomföras med det redan existerande konsumtionstillägget inom bostadstillägget.

Därefter är vi villiga att förutsättningslöst diskutera bl.a. följande åtgärder:

Sänkt skatt på pension. De senaste 15 åren har skatten på pension sänkts med nästan 40 miljarder kronor. Också för de med lägst pension har skatten sänkts med minst 1 000 kronor per månad.

Garantipensionen. Garantipensionen höjdes av Pensionsgruppen 2020 med 200 kronor per månad. Det bör analyseras om det är lämpligt att justera garantipensionen för att stärka garantipensionärernas ekonomi.

Reform av bostadstillägget (BTP) för pensionärer. Bostadstillägget för pensionärer har höjts flera gånger. I en eventuell förstärkning av grundskyddet bör förbättringar av BTP också analyseras. Exempelvis kan fribeloppet höjas för att fler ska kunna kvalificera sig för BTP, liksom taket för hyresnivån.

En tillfällig änkepension. De allra flesta med riktigt låg pension är kvinnor som blivit änkor. Det är inte ovanligt att kvinnan arbetat deltid eller inte alls under yrkeslivet, medan maken har arbetat och haft högre inkomster. När maken dör minskar hushållets disponibla inkomster drastiskt. Pensionsgruppen bör analysera om det är möjligt och lämpligt att införa ett tillfälligt tillägg för generationer födda under 40- och 50-talen, som ett komplement till nuvarande grundskydd.

Förbättringar av omställningspensionen som gynnar personer vars partner gått bort och som ger stöd för dennes förlorade inkomst.

Undersöka om pensionen kan ökas inom pensionssystemet. Utöver dessa förslag bör övervägas om man vid sidan av en ”broms” också bör ha en ”gas” i pensionssystemet, där stora överskott som byggs upp också leder till gradvis ökning av pensionen, och säkerställa att de på ett rättvist sätt tillfaller dem som har byggt upp dem.

Höjda avgifter till pensionssystemet genom en växling inom ramen för nuvarande nivå på arbetsgivaravgifterna. Eventuellt också kombinerat med ett avskaffande av det s.k. inkomstpensionstillägget för att möjliggöra än högre inbetalningar.

Förslagen ovan bör analyseras och jämföras. Alla kommer inte att och bör inte införas samtidigt, men en kombination av några av de ovanstående förslagen kan otvivelaktigt bidra till att stärka inkomsterna för de pensionärer som har lägst inkomst, samtidigt som respektavståndet försvaras och principerna bakom pensionssystemet värnas. Att träffsäkert höja levnadsstandarden för de pensionärer som har det sämst ställt, samtidigt som pensionssystemet värnas, är klart bättre än att införa garantitillägget.

För Centerpartiet är breda samarbeten mellan riksdagens seriösa partier, där vi gemensamt bekämpar såväl höger- som vänsterpopulism, centrala för att skapa ett hållbart välstånd. Det handlar om att bedriva en ekonomisk politik för Sveriges bästa.

Garantitillägget

Regeringens förslag om att införa ett s.k. garantitillägg är inte en systemvårdande förbättring. Tvärtom.

Grundpremisen för förslaget utformning kan ifrågasättas. Garantitillägget är inte en del av bostadstillägget. Bostadstillägget når 300 000 personer, söks manuellt och baseras på boendekostnader. Garantitillägget ska nå ca 1 miljon personer och vara automatiskt och helt oberoende av boendekostnader. Garantitillägget är i allt väsentligt en förstärkning av garantipensionen. Som sådan ska den behandlas inom Pensionsgruppen. Det är genom det breda och blocköverskridande samarbete som präglar Pensionsgruppen som hållbara förbättringar för pensionärer kan uppnås.

Remissinstanser konstaterar att förslaget inte heller är träffsäkert, i bemärkelsen att det riktar sig till de som har lägst inkomster, eftersom det träffar hälften av alla pensionärer. Regeringen tycker att ”det indikerar snarare att det i dag finns orimligt många pensionärer som behöver få sin ekonomi förstärkt”. Träffsäkerheten antas snarare än analyseras.

Förslaget försvagar också livsinkomstprincipen. Att pensionssystemet är avgiftsfinansierat och att pensionsutbetalningar ska spegla inbetalningar är en viktig och grundläggande princip. Det är också rättvist. Redan i dag är det s.k. respektavståndet – skillnaden i pension mellan den som har arbetat och den som inte har arbetat – mycket lågt. I det förslag till remissvar som tjänstemännen på Pensionsmyndigheten tog fram och som generaldirektören ställt sig bakom, men som en majoritet av myndighetens styrelse valde att förändra, konstateras att om garantitillägget införs så kommer en person med 18 000 kronor per månad i inkomstgrundad ålderspension enbart att ha 1 700 kronor mer per månad än en person som inte har arbetat en dag i sitt liv. En genomsnittlig kvinna som är pensionär har klart lägre inkomstgrundad pension, och därmed ett än lägre avstånd ned till den som inte har arbetat.

Förslaget leder också till höjda marginaleffekter. Det betyder att det lönar sig sämre att ha arbetat. I delar av intervallet där garantitillägget fasas ut uppgår marginaleffekterna till mer än 100 procent. Det betyder att om en person ökar sin allmänna inkomstgrundade pension genom att exempelvis arbeta mer eller längre, så kommer hon att få en lägre disponibel inkomst som pensionär.

Pensionsmyndigheten konstaterar i sitt remissvar att om garantitillägget införs så innebär det att pensionssystemet, utöver den inkomstgrundade pensionen, kommer att bestå av sammanlagt sex skattefinansierade pensionsförmåner som syftar till att ge personer med låg pension en tillräcklig inkomst. Samtliga förmåner prövas mot andra inkomster, men på sex olika sätt. Därutöver behandlas de inte lika i skattehänseende. Pensionsmyndigheten konstaterar att införandet av garantitillägget skulle innebära att vi ”sammantaget får ... ett system som är så motsägelsefullt och komplicerat att det kan ifrågasättas om det är möjligt för medborgarna att försöka förstå det”.

Helårseffekten beräknas till drygt 9 miljarder kronor i ökade statliga utgifter. Det är en mycket stor permanent utgiftsökning, som inte prövas mot andra stora och viktiga behov. Garantitillägget föreslås också följsamhetsindexeras, vilket kommer att leda till ökade kostnader över tid. Man kan här notera att indexeringen föreslås vara en annan än den som gäller för garantipensionen, vilket ytterligare komplicerar systemet.

Avslutningsvis, vilket är det viktigaste, konstaterar Pensionsmyndigheten följande i sitt remissvar: ”Motsvarande höjning av pensionerna kan åstadkommas avsevärt enklare, utan de nackdelar som förslaget [om att införa ett garantitillägg] innebär, och till lägre administrationskostnader inom ramen för nuvarande pensionssystem.”

Centerpartiet vill, tillsammans med partierna i Pensionsgruppen, se just ett sådant enklare system som värnar pensionssystemet och garanterar trygga, värdiga och hållbara pensioner för Sveriges äldre.

Ändringar avseende statens utgifter

Utgiftsområde 9

Anslaget 1:3 Bostadstillägg till pensionärer föreslås minska med 4 000 000 000 kronor till följd av att förslaget om att införa ett s.k. garantitillägg avslås. Av samma anledning bör inte anslagsändamålen utvidgas utan fortsatt ha nu gällande formulering.

Anslaget 1:4 Äldreförsörjningsstöd föreslås öka med 10 000 000 kronor, till följd av att förslaget om att införa ett s.k. garantitillägg avslås.

Anslaget 2:1 Pensionsmyndigheten föreslås minska med 165 000 000 till följd av att förslaget om att införa ett s.k. garantitillägg avslås.

UO	Anslag		Regeringens förslag	Centerpartiets förslag till förändring	Centerpartiets förslag
9	4:7	Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m.	569 151	100 000	669 151
11					
	1:3	Bostadstillägg till pensionärer	15 836 400	-4 000 000	11 836 400
	1:4	Äldreförsörjningsstöd	1 242 200	10 000	1 252 200
	2:1	Pensionsmyndigheten	865 228	-165 000	700 228

Annie Lööf (C)

Malin Björk (C)

Jonny Cato (C)

Catarina Deremar (C)

Johan Hedin (C)

Peter Helander (C)

Ola Johansson (C)

Mikael Larsson (C)

Kerstin Lundgren (C)

Linda Modig (C)

Rickard Nordin (C)

Annika Qarlsson (C)

Anne-Li Sjölund (C)

Helena Vilhelmsson (C)

Kristina Yngwe (C)

Anders Åkesson (C)

Alireza Akhondi (C)

Daniel Bäckström (C)

Fredrik Christensson (C)

Magnus Ek (C)

Ulrika Heie (C)

Martina Johansson (C)

Anders W Jonsson (C)

Helena Lindahl (C)

Aphram Melki (C)

Sofia Nilsson (C)

Niels Paarup-Petersen (C)

Per Schöldberg (C)

Lars Thomsson (C)

Hanna Wagenius (C)

Martin Ådahl (C)